Nr. 35.

Warszawa

21 sierpnia / 2 września 1868 r.

Wychodzi w każdą środę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Dwa dzienniki półurzędowe francuskie—*Constitutionnel* i *Pays* — ci „dwaj bracia siamscy" według wyrażenia *Ind. Belge*, wystąpili w charakterze zawziętych szermierzy z przeciwnych zupełnie obozów. Nowy redaktor pierwszego, znany profesor ekonomiki Baudrillart, dowodzi konieczności pokoju, i ze swego stanowiska ma rację, tylko może zanadto się trudzi usiłując „wyłamać drzwi otwarte," — bo któż wątpi że wojna w swych bezpośrednich skutkach jest procedurą antiekonomiczną, — że nie wytwarza lecz niszczy bogactwo? Ale zapomniał p. B. że tu kwestji ekonomicznéj wcale nie ma, a kwestja polityczną w tém leży, czy ów pożądany pokój przy danych warunkach jest możliwy. Otóż *Pays*, nie bawiąc się w ekonomikę na polu czysto-politycznym (mimowolnie przypomina się nam tu niedorzeczna, a tak upowszechniona nazwa nauki „Ekonomja polityczna"), coraz silniéj, nawet gwałtownie przemawia za koniecznością wojny i to bez zwłoki. Wtóruje mu Girardin w *Liberté*. Jako skazówkę usposobienia publiczności przytoczyć można niesłychane powodzenie dzienników wojowniczych, zwłaszcza *Pays*. Usposobienie to tak jest stanowcze, że argumentację *Constitutionnel*'a uważają za sztuczną, wymierzoną na chwilowe obałamucenie, a ogłoszenie w tymże dzienniku noty o prawie cesarzowéj do regencji—za przygotowanie do wojennego zwrotu. Ogłoszenie to więcéj niż otwarcie wojownicze artykuły podziałało na zniżenie renty. W podobny sposób pojmowana jest mowa Niel'a w Tuluzie, w któréj on zaznacza niezrównaną potęgę Francji, dającą jéj możność dyktowania pokoju lub wojny. Nakoniec ciekawą dość jest rzeczą że duch wojowniczy owionął i cesarzowę Eugenję. Napoleon udał się powtórnie do obozu pod Chalons, gdzie jak wiadomo, panuje entuzjazm wojenny.

Świat finansowy i handlowy nie zmienia wcale swéj oględnéj postawy; kapitały w dalszym ciągu cisną się na spoczynek do banku. Fundusz metaliczny banku francuskiego wynosi już 1.302 m., rachunki bieżące 541 m.; portfel wprawdzie także się zwiększył o 57/m. w tygodniu, — co jednak spowodowane zostało przez pożyczkę, zatém nie ma charakteru handlowego.

Bank angielski przedstawia w swym bilansie zjawisko przeciwne francuskiemu: fundusz metaliczny zmniejszył się, a portfel zwiększył się przez tranzakcje handlowe.

We Włoszech w pokój nikt nie wierzy, ani we Florencji, ani w Rzymie. Skarb ma otrzymać z kontraktu tabacznego 230/m. fr., z tego 50 m. dostarcza spółka w swoim kapitale, a 180/m osiągnie się przez wypuszczenie obligacij w 15 lat umarzalnych, przez skarb poręczonych. Renta włoska spadła (we Florencji) z 59 na 57.30, a to z dwóch finansowych przyczyn: raz, że kapitały gotują się do podpisu na nowe obligacje, powtóre że tranzakcje zawarte na zwyżkę przed zagłosowaniem prawa przychodzą teraz do realizacji.

Papiery austriackie zniżają się trochę. Wartości giełdowe Niemiec południowych trzymają się w Wiedniu dość mocno.

Na giełdzie warszawskiéj listy zastawne i likwidacijne spadły nieznacznie; kursa wexli na Berlin niższe, na Londyn i Wiedeń wyższe.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 24—29 sierpnia 1868 r.

		Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Poniedz. 24 sierp.	Wtorek 25	Środa 26	Czwar. 27	Piątek 28	Sobota 29	Stosunek do równi na 100
				R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.										
	a) Rządowe.									
Polskie.	Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	.	88,50	.	$88\frac{1}{2}$
	Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	.	102,50	.	$136\frac{2}{3}$
	Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	.	.	.	.	51,25	.	$113\frac{5}{6}$
	„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	27	.	90
		5	30	.	.	.	.	33	.	110
	Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	.	*58	.	*58
	Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	68,67	68,60	68,65	68,33	68,33	68,33	$68\frac{1}{3}$
	kupon.............	.	.	.	.	.	.	.	$0{,}98\frac{8}{9}$	.
Ruskie.	5-ta pożyczka (500)............	5	100	81,50	.	81,50	81,50	81,50	81,50	$81\frac{1}{2}$
	Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	133,50	133,50	133,50	133,50	133,50	.	$133\frac{1}{2}$
	„ „ z 1866 r......	5	.	133	133,50	133,25	133	133,50	.	$133\frac{1}{2}$
	Metaliki (300) lutowe	4	100	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	$100\frac{1}{3}$
	Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100	100	100	100	100,33	100	100
	Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	86,75	.	87	87	87	87,25	$87\frac{1}{4}$
	b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie.	Listy Zast. (30 75. 150. 750. 3000).	4	100	84,10	84,30	84,40	84,33	84,33	84,50	$84\frac{1}{2}$
	„ „ „ ser. 2	4	100	78,83	78,90	79	78,92	79	79	79
	kupon.............	.	.	.	.	.	.	.	$0{,}74\frac{4}{9}$	.
	Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	66,25	66,25	.	$110\frac{5}{12}$
	„ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	60	.	60	.	.	.	60
	„ „ Teresp. (100).....	5	100	90	90	90	90	90	90	90
	Obligacje „ „	5	100	88,50	88,50	88,50	88,50	88,50	88,50	$88\frac{1}{2}$
	Akcje „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	81	81,50	.	$81\frac{1}{9}$
Rus.	Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	122	.	$97\frac{3}{5}$
	Obligacje „ „	$1\frac{1}{2}$	100	.	.	.	.	84	.	84
2. Wexle.										
	Berlin........(Tal. 100) 2 mies	.	92,857	108,15	108,15	108,15	108,15	108,15	$108{,}07\frac{1}{2}$	$116\frac{1}{8}$
	Gdańsk....... (100) „	.	92,857	.	108	.	.	108	.	$116\frac{1}{4}$
	Hamburg .....(M. B. 300) „	.	140,855	163,95	.	.	.	.	.	$116\frac{3}{7}$
	Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,301	7,39	7,39	$7{,}39\frac{1}{2}$	.	7,40	7,40	$117\frac{1}{3}$
	Paryż ....(Fran. 300) 2 „	.	75,211	88,35	88,20	88,20	88,20	.	.	$117\frac{1}{4}$
	Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	.	96,30	96,30	96,30	.	.	$103\frac{2}{3}$
	Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	99,50	.	99,50	.	.	.	$99\frac{1}{2}$
3. Monety.										
	Półimperjał....................	.	5,15	.	.	.	.	$6{,}02\frac{1}{2}$	.	117
	Napoleondor....................	.	5	.	.	.	.	.	.	.
	Dukat holenderski..............	.	3	.	.	.	.	3,45	.	115
	Rubel srebrny..................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
	Talar pruski...................	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
	Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6 %	2	$2\frac{1}{2}$	4	4	$2\frac{1}{2}$	3
giełdowa:	—	$1\ (1\frac{1}{2})$	$1\frac{3}{4}\ (2\frac{1}{4})$	4	$2\frac{3}{4}$	$1\frac{3}{4}\ (2)$	3

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 22 sierpnia (rubli)	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—) (rubli)	w d. 29 sierpnia (rubli)
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	1.922.744, $31^{1}/_{2}$	+ 110.356, $49^{1}/_{2}$ — 102.179, 72	930.921, 09
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi. .	335 222, 74	+ 34.518, $87^{1}/_{2}$ — 24.355, 15	345.386, 46
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	296.442, $18^{1}/_{2}$	+ 18.422, $84^{1}/_{2}$ — 14.233, 53	300.571, 50
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	74.172, $60^{1}/_{2}$	+ 16.507, 82 — 61.954, 73	28.725, 69
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	642.773, .	+ 23.300, . — 22.704, .	643.378, .
3. „ na zast. towarów (a) wełny .	348.259, 79	+ 5.726, 82 — 16.936, 82	337.049, 79
3. „ na zast. towarów (b) in. tow.	293.352, 86	+ 14.518, 49 — 3 388, 49	304.482, 86
4. „ „ kosztowności	777.214, $27^{1}/_{2}$	+ 10.354, 24 — 4.139, 12	783.429, $39^{1}/_{2}$
5. Otwarte kredyta.	4.706.738, $04^{1}/_{2}$	+ 595.981, 97 — 502.959, $83^{1}/_{2}$	4.799.760, 18
6. Kasa: Monety srebrne	2.610.800, 26	— 2.455, $76^{1}/_{2}$	2.608.344, $50^{1}/_{2}$
6. Kasa: „ złote	43.841, $27^{1}/_{2}$	.	43.841, $27^{1}/_{2}$
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	933.500, .	+ 32.900, .	966.400, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	1.698.381, .	+ 6.297, .	1.704.678, .
Łącznie (6)	5.286.522, $54^{1}/_{2}$	+ 36.741, $23^{1}/_{2}$	5.323.263, $77^{1}/_{2}$

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 20/21 sierpnia 1868 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski. (franków)	B. angielski (franków)
Fundusz metaliczny	1.302 311695	518.380025
Portfel	554.165663	404.354625 (Portfel i Zaliczenia razem)
Zaliczenia na złoto i rozm.	58.890969	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	92.990100	344.753275
Dług skarbu i inne wart..	162.036938	375.000000
	2.170.395365	1.642.487925

STAN BIERNY

	B. francuski. (franków)	B. angielski. (franków)
Bilety w obiegu	1 236.551100	606.135250
Przekazy z term. kilkod.	38.364082	12.767000
Rachunki bieżące prywatne	544.401738	504.306100
Rachunki bieżące skarbowe	116.618091	71.605850
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000 (Kapitał i Zysk razem)
Zysk do kapit. doliczony	7.044776	
Inne bierniki	44.915578	83.848725
	2.170.395365	1.642487.925

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— Ogólna nauka przemysłu (Allgemeine Gewerkslehre) — napisał Dr. Emminghaus, profesor ekonomiki przy szkole politechnicznéj w Karlsruhe — 1868.

Przedmiotem tej ważnéj książki jest nietylko przedstawić ogólne prawa życia ekonomicznego, ale zarazem wyjaśnić specjalne stosunki i warunki pojedyńczych gałęzi ekonomicznéj działalności, i rutyniczne postępowanie w przemyśle zastąpić racjonalném, naukowém, na rozumie i świadomości rzeczy opartém, — a tym sposobem podnieść moralne znaczenie człowieka w materjalnéj pracy przemysłowéj. Literatura niemiecka ostatnich kilkudziesięciu lat zawiera wiele traktatów ogólnych i podręczników w materjach gospodarczych; nie ma w nich jednak systematycznego przystosowania praw przyrodzonych do głównych gałęzi przemysłu. Przyczyna tego leży głównie w tém, że teoretycy, po większéj części profesorowie, rzadko bardzo wychodzą ze sfery praktycznego życia. Dr. Emminghaus, korzystając z praktycznych urządzeń szkoły politechnicznéj, zstępuje z katedry do praktycznych studjów nad przemysłem, łączy teorję z praktyką, — i wydane obecnie jego dzieło przedstawia szczęśliwe rezultaty tego połączenia.

W nowoczesnym przemyśle, w handlu, nawet w gospodarstwie domowém, poczyniono wiele doświadczeń, wiele zebrano uwag o racjonalném w nich postępowaniu, uwag nietylko technicznych ale i ekonomicznych;

ale brakowało systematycznéj pracy, któraby z chaosu dobrych rad i trafnych przepisów złożyła niejako organiczną całość. Każdy fabrykant wié dobrze, że bez zachowania przepisów technologji obejść się nie może; każdy farbiarz stosuje się do zasad chemji, chociaż zwykle o saméj nauce bliższego nie ma pojęcia. Ale zachowanie przepisów chemji i technologji stanowi dopiero jeden moment, jeden warunek powodzenia w przedsiębierstwie przemysłowém. Drugim niemniéj ważnym warunkiem jest znajomość zasad i czynników ekonomicznych. Umiejętności przemysłowe powinny opierać się na wiedzy czerpanéj z jednéj strony ze zbadania praw przyrodzonych, z drugiéj zaś ze zgłębienia praw ekonomicznych z istoty człowieka wypływających.

Główném zadaniem szkół politechnicznych jest zapewne wprowadzenie nauki do pracowni, do warstatu i kształcenie w tym celu młodzieży, tak iżby pojmowała działanie sił i mas, prawa połączenia ciał i naturę zjawisk mechanicznych. Ale niemniéj ważne jest wyjaśnienie działania człowieka, jego pracy i kapitałów, wzajemnéj zależności i równowagi wytworu i spożycia,—słowem istoty zjawisk e k o n o m i c z n o-s p ó ł e c z n y c h. Wielcy przemysłowcy i technicy dzisiejsi muszą się zarazem kształcić do prowadzenia interesów handlowych; bez wiadomości ekonomicznych wielki przemysłowiec najczęściéj upada: sama rutyna techniczna nie wystarcza, często nawet zaślepia, i pomimo niezaprzeczony postęp techniczny, sprowadza ruinę, skutkiem zaniedbania warunków ekonomicznych.

Ktokolwiek dziś chce budować lub administrować drogi żelazne, urządzać fabryki, lub niemi kierować, wprowadzać nowe mechanizmy i t. p., musi naprzód zbadać potrzeby handlowe i stosunki ekonomiczne okolicznych miejscowości, uwzględnić ich zaludnienie, siłę wytwórczą i spożywczą, obyczaje ludności, ceny pracy, wywóz, przywóz, finanse i t. d., winien zwrócić uwagę na t. z. naturalne miejsca osiedlenia się pewnych gałęzi przemysłu, a nakoniec zrozumieć swoje stanowisko w gminie, państwie i spółeczeństwie i do niego stosować swe postępowanie. Kapitały najchętniéj powierzają się tym właśnie technikom, którzy swe przedsiębierstwa ze strony ekonomicznéj najtrafniéj pojąć i przedstawić zdołają.

Z powyższego oczywiście się okazuje, że każdy przemysłowiec, — fabrykant, kupiec, rolnik, — słowem każdy prowadzący samodzielnie pewne gospodarstwo, powinien mieć pojęcie również o swojém prywatném gospodarstwie, jak o stosunkach ogólnego życia ekonomicznego, potrzebuje zatém p r z e w o d n i k a, ażeby w swoim zakresie działania, unikał błędów poprzedniém doświadczeniem ujawnionych, a korzystał z nabytków postępu. Przewodniki takie mogą być wykonane w formie wyciągów z rozmaitych traktatów i podręczników, albo bezładnego zbioru pojedyńczych przepisów, — lub też w kształcie porządnego traktatu naukowego, zestawiającego systematycznie i naukowo wszystkie części i stosunki pracy przemysłowéj i stawiącéj pewne zasady postępowania. Książka taka nie może zapewne podać gotowéj recepty na każdy wypadek, nie oszczędzi trudu zbadania stosunków osobistych i miejscowych; ale może się stać pochodnią oświecającą drogę badania, może dać pewność, że cel pracy przemysłowéj w zupełności osiągnięty został,— pewność wtedy jedynie możliwą, gdy praca owa na pewnych, jasnych spoczywa zasadach.

Dzieło Dra Emminghaus'a jest właśnie takim naukowym traktatem o racjonalném postępowaniu w przemyśle. Niedawno ekonomista francuski C o u r c e l l e-S e n e u i l napisał podobnéj treści dzieło p. n. „*Traité théorique et pratique des entreprises industrielles, commerciales et agricoles, ou manuel des affaires*." Dwa te dzieła, może zarówno ważne, i w jednym idące kierunku, są jednak pod względem wykładu bardzo różnemi utworami literackiemi. Dr. Emminghaus odznacza się mianowicie doskonałością i pełnością planu.

W 1-éj części autor określa różne gałęzie pracy przemysłowéj, ich cel i stosunek wzajemny; w 2-éj i 3-éj mówi o dwóch czynnikach przemysłowych—pracy i kapitale,— zaliczając do ostatniego ziemię i budowle; w 4-éj części — o środkach pomocniczych w przemyśle i o ich użyciu, w 5-éj o wyborze rodzaju pracy przemysłowéj i urządzeniu zakładów; w 6-éj o księgowództwie (buchhalterji).

— O kwestji monety w Niemczech—napisał A u g s p u r g—Brema 1868.

Autor proponuje jako niemiecką złotą monetę *koronę* (Kronenthaler) (1) = $1^1/_3$ talara pruskiego, czyli 40 sgr. =5 fr, t. j. $^1/_5$ części 25-frankówki,—monety przyjętéj na konferencji paryskiéj za powszechną. Nie zgadza się na przyjęcie frankowego systemu podziału dla téj szczególnéj racji, że naród niemiecki jest tak wielki, iż powinien mieć swój własny system. Zresztą oprócz téj niemieckiéj racji daje inną ogólną, — że jednostajność monety srebrnéj, zwłaszcza drobnéj, pociągałaby za sobą niedogodność wyciągania jéj z jednego kraju do drugiego. Słaba i to racja, gdyby nie to że autor odrzuca zniżenie próby srebra. Ale tu znów słaba jego strona, bo wpada w system podwójnego typu.

W rzeczy ogólnego interesu, pretensja wynajdywania systemu narodowego przeczy postępowi. Co do Niemiec, przy stanowczém przejściu do typu monety złotéj, mają one do wyboru jeden z dwóch już sformułowanych i w części praktykowanych systemów: z ł o t o-f r a n k o w y albo z ł o t o-g u l d e n o w y, t. j. podział jednostki 25 frankowéj na 25 albo na 10 części.

Przyznać jednak należy, że sama nazwa do monet srebrnych przywiązana brzmi niewłaściwie przy jedności typu złotego; loiczniéj byłoby obmyślić nazwy podziałów od głównéj jednostki złotéj zależne.

— Telegraf francusko-algierski. W Paryżu uformowała się kompanja z kapitałem 3.600000 fr., rozdzielonym na 7200 akcij 500-frankowych, do zaprowadzenia liny telegraficznéj podmorskiéj pomiędzy Francją i Algierją przez Korsykę. Koncesja udzieloną została 30 czerwca na 50 lat prywatnemu specjaliście L o u i s, mającemu być dyrektorem kompanji. Powodzenie przedsięwzięcia zapewnione jest szczupłością kapitału, nabytém doświadczeniem w robotach tego rodzaju, nowemi zdobyczami nauki i wreszcie samą ważnością téj linji i interesem jaki budzi w publiczności.

(1) J. Grimm proponuje nazwę *Goldling*, i obiecuje sto goldlingów temu, kto lepszą nazwę wynajdzie.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.